

JOANNA DUSKA*

INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO POLSKIEJ AKADEMII NAUK, KRAKÓW

ELŻBIETA MAŃCZAK-WOHLFELD** | UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI

Parę uwag dotyczących leksemu *subsumpcja* i wyrazów pokrewnych

Słowa kluczowe: *subsumpcja*, słowniki języka polskiego, słowniki etymologiczne języka polskiego, słowniki wyrazów obcych, słownik oxfordzki.

doi: <http://dx.doi.org/10.31286/JP.101.1.9>

Inspiracją do napisania niniejszej notatki było zapytanie pewnego prawnika, którą formę należy uznać za poprawną: *subsumcja* czy *subsumpcja*. W tym celu sprawdziliśmy pierwsze odnotowanie tego wyrazu na ziemiach polskich, czyli w *Słowniku łaciny średniowiecznej w Polsce*, pojawienie się tego hasła w słownikach języka polskiego, słownikach etymologicznych i leksykonach wyrazów obcych.

SSTp ani jego suplement nie notują hasła *subsumpcja* ani innych podobnych rzeczowników występujących współcześnie w języku polskim, takich jak *konsumpcja*, *presumpcja* czy *reasumpcja*. Natomiast w SŁŚP widnieje hasło czasownikowe *subsumo*, -ere, -sumpsi, -sumptum ‘podporządkowywać coś ogólniejszemu pojęciu, podciągać pod coś, zwł.: subsumować, tj. stawiać jako przesłankę mniejszą w syllogizmie; *descensum sub termino ampliori facere, praec.: ponere tamquam minorem syllogismi*’ i motywowane nim hasło rzeczownikowe *subsumptio*, -onis f. (*subsumo*) ‘podporządkowanie pojęcia mniej ogólnego ogólniejszemu, subsumpcja; *actus subsumendi, decensu sub termino ampliori*’, udokumentowane przykładami pochodzącymi z filozoficznych tekstów uczonych czasów średniowiecza: Benedykta Hessego żyjącego w XIV wieku oraz Jana z Głogowa i Michała Twaroga z Bystrzykowa żyjących w XV wieku. Jako uzupełnienie tej informacji podajemy, że słownik notuje też hasło przymiotnikowe *subsumptus*, -a, -um (*subsumo*) ‘podporządkowany, zależny; *in inferiore loco positus, ex alio dependens*’.

W SPXVI nie ma hasła *subsumcja*, są natomiast inne czasowniki motywowane łacińskim *sumo*, -ere, *sumpsi*, *sumptum*. Są to: *konsumować* ‘spożywać’; *presumować* ‘rozważać’; *reasumować* 1. ‘rozmyślać o czymś, zastanawiać się nad czymś’, 2. ‘powtarzać nauczony materiał’, 3. ‘łączyć się, może uzupełniać’. W internetowej edycji indeksu haseł widnieje też jeszcze nieopracowane hasło *subsumować*. W tymże słowniku zostało ponadto odnotowane tylko jedno

* joanna.duska@ijp.pan.pl; ORCID: 0000-0001-5105-4779

** manczak@uj.edu.pl; ORCID: 0000-0002-7839-4957

hasło rzeczownikowe *presumpcja* ‘zbytńia pewność siebie’. Na osiem przykładów występuje siedem zapisów *presumpcja* i jedna forma *presumcja*. Nie znalazłyśmy interesujących nas leksemów w *Elektronicznym słowniku języka polskiego XVII i XVIII wieku* ani w Elektronicznym Korpusie Tekstów Polskich z XVII i XVIII wieku. Jak pisze Danuta Moszyńska (1975: 68), przy adaptacji do języka polskiego rzeczowników łacińskich należących do kategorii formacji na *-tio*, *-onis* zasadą jest przekształcenie wygłosu na *-cyjã*. W XIX wieku, jak widać z poniższego przeglądu haseł słownikowych, rzeczowniki pochodne od wspomnianej formacji na *-tio*, *-onis* przybierają powszechny także i dziś formant *-cja*. Z gramatyki Jana Łosia dowiadujemy się, że już Jan Karol Wojna w ortografii z końca XVII wieku uważa wymowę końcówek *-ija*, *-yja* za „juxta pronuntiationem rusticam ac barbaram” (Łoś 1927: 92), można więc przypuszczać, że zastąpienie w polszczyźnie formantu *-cyja* formantem *-cja* dokonało się na przestrzeni XVII wieku. Renata Grzegorczykowa i Jadwiga Puzynina, omawiając derywaty odczasownikowe będące nazwami procesów, czynności oraz stanów i przeglądając derywaty z formantem *-acja*, zauważają, iż formant *-cja* jest w języku polskim formantem obcym (Grzegorczykowa i in. (red.) 1984: 339).

Co ciekawe, L nie odnotowuje ani hasła *subsumpcja*, ani żadnego z wyżej wymienionych wyrazów, co potwierdza przeprowadzona przez nas kwerenda w *Indeksie a tergo do Słownika języka polskiego S.B. Lindego*, natomiast w SWil znajdujemy następujące hasła o powyższej motywacji: *konsumpcja* 1. ‘użycie, spożywanie’, 2. ‘fałszywy apetyt, choroba’; *reassumpcja* ‘rozpoczęcie na nowo, odnowienie, otwarcie’; **subsumpcja* (z adnotacją, że forma ta została opracowana przez jednego ze współautorów SWil, Bronisława Trentowskiego, który wywodzi ją z niemieckiego *subsumtio* ‘szczególnik = przesłanka’).

W SW odnajdujemy zarówno rzeczowniki, jak i czasownik motywowane łacińskim *sumĕre*: *konsumpcja* a. *konsumcja* 1. ‘spożycie, zużywanie, spożywanie, potrzebowanie’, 2. ‘urząd do pobierania opłaty od wódki [...], rodzaj akcyzy’, 3. *lek*. ‘trawienie ciała, niszczenie, schnięcie, suchoty’; *reassumpcja* 1. odsyłacz do *reasumować* (1. ‘zbierać w jedną całość, powtarzać w krótkości, brać jeszcze raz pod rozwagę’, 2. ‘rozpoczynać na nowo, odnawiać, otwierać’), 2. ‘ponowne zatwierdzenie’; *subsumować* ‘podporządkowywać szczegóły pod правило ogólne’ (śr. łac. *subsumere*). W SIJP występują hasła *konsumpcja*, *konsumcja*, *konsumacja* ‘używanie jakiejś rzeczy połączone z jej zużyciem, zniszczeniem; potrzebowanie, spożycie; choroba objawiająca się silnym wycieńczeniem ciała i upadkiem sił, uwiąd’; *reassumcja* ‘wznowienie, np. przez spadkobiorcę procesu, przerwane przez śmierć jednej ze stron; wznowienie posiedzeń zawieszonych czasowo’; *reassumpcja* ‘rozważanie ponowne, zebranie czegoś w jedną całość; ponowne zatwierdzenie’; nie ma natomiast hasła *subsumpcja*. W SJPDor występują następujące z interesujących nas haseł: *konsumpcja* ‘jedzenie, spożywanie; zużywanie, użytkowanie towarów przez nabywców’; *presumpcja daw.* (dochowane w języku prawniczym) ‘domniemanie, przypuszczenie, domysł’; *reassumpcja* 1. *praw.* zwykle w wyrażeniu *reassumpcja uchwały* ‘poddanie powziętej już uchwały ponownemu rozważeniu z jednoczesnym unieważnieniem jej w brzmieniu poprzednim’, 2. *przestarz.* ‘powołanie, zwołanie czego na nowo; wznowienie (np. obrad)’; *subsumcja* opatrzona kwalifikatorem *filoz. praw.* ‘podporządkowanie pojęcia mniej ogólnego

pojęciu bardziej ogólnemu; podciąganie, podciągnięcie pod co' oraz z takim samym kwalifikatorem *subsumować* 'stosować subsumcję, podporządkowywać szczegóły ogólnemu pojęciu; podciągać pod co', *subsumcyjny* przym. od subsumcja, *subsumowanie* forma rzeczownikowa czas. subsumować.

SJPSzym, SJPDun ani USJP nie podają interesującego nas hasła, znajdujemy natomiast we wspomnianych leksykonach inne hasła motywowane łacińskim *sumĕre*: *konsumpcja* 1. 'jedzenie, spożywanie, spożycie', 2. 'używanie, użytkowanie czegoś', *konsumpcyjny* 1. 'używany, przeznaczony do konsumpcji; spożywczy', 2. 'dotyczący użytkowania towarów; użytkowy', *reasumować* 1. zwykle w wyrażeniu: *reasumować uchwałę* 'poddawać, poddać uchwałę już powziętą ponownemu rozważeniu, jednocześnie unieważniając ją w brzmieniu poprzednim', 2. p. rekapitulować ('streszczać coś, np. wykład, dyskusję, powtarzać coś w zwięźlejszej formie') (SJPSzym); *konsumpcja* 1. 'jedzenie albo picie czegoś; spożywanie, spożycie', 2. 'użytkowanie, nabywanie czegoś, zużywanie', *konsumpcjonizm* 'postawa życiowa polegająca na przedkładaniu czegoś nad inne dobra', *konsumpcyjny* 1. 'przeznaczony do konsumpcji, do jedzenia; spożywczy, jadalny', 2. 'użytkowy, przeznaczony dla konsumentów', 3. 'charakteryzujący się nadmiernym przywiązywaniem wagi do dóbr materialnych', *reasumować* 'streszczać coś w sposób zwięzły, rekapitulować' (SJPDun); *konsumpcja* łac. *consumtio* 'zużycie, zniszczenie', *książ.* a. 'jeść, spożywać coś', b. 'użytkować coś, używać czegoś po poprzednim nabyciu', *konsumpcjonista* *książ.* 'zwolennik konsumpcjonizmu, człowiek przyjmujący postawę konsumpcjonistyczną', *konsumpcjonistyczny* *książ.* 'związany z konsumpcjonizmem lub konsumpcjonistą, typowy dla konsumpcjonizmu lub konsumpcjonisty', *konsumpcjonizm* *książ.* 'postawa życiowa charakteryzująca się nadmiernym przywiązywaniem wagi do dóbr materialnych', *konsumpcyjnie* przym. od *konsumpcyjny* (zwykle w zn. 1a *książ.*), *konsumpcyjny* 1. *książ.* a) 'charakteryzujący się nadmiernym przywiązywaniem wagi do dóbr materialnych', b) 'używany, przeznaczony do konsumpcji – spożywania posiłków', 2. *hand.* 'dotyczący użytkowania towarów, użytkowy', 3. *spoż.* 'przeznaczony do spożycia, spożywczy', *reassumpcja* (pochodzący z niemieckiego!) niem. *Reassumption* praw. 'w procedurze parlamentarnej: zarządzane z ważnych powodów ponowne poddanie pod głosowanie podjętej już uchwały' (USJP). W WSJP PAN pojawiają się leksemy pokrewne *subsumpcji*, oba z kwalifikatorem *książk.*: *konsumpcja* 1. 'jedzenie lub picie jakichś produktów', 2. 'zużywanie jakichś dóbr, zasobów, korzystanie z usług' oraz interesujące nas hasło *presumpcja* 'uznanie czegoś za fakt na podstawie powiązanych, ustalonych wcześniej faktów' i – jak widać – oba w postaci zawierającej literę *p*.

Jeśli przyjrzymy się zapisom w słownikach etymologicznych języka polskiego, to się okaże, że u Aleksandra Brücknera nie ma ani interesującego nas hasła, ani pokrewnych, takich jak: *konsumpcja*, *presumpcja*, *reassumpcja*, ale w hasle przedrostkowym *kon-* autor, wymieniając polskie wyrazy pochodzenia łacińskiego z tym przedrostkiem, pisze między innymi: „*konsumować* i *konsument*, gdy *konsumpcja* suchoty znaczy”. Leksykony Franciszka Sławskiego oraz Andrzeja Bańkowskiego nie zostały ukończone, co oznacza, że nie znajdziemy w nich haseł rozpoczynających się na literę *s*, ale zostały opracowane wyrazy pokrewne. U Sławskiego znajdujemy hasło *konsumować*, w którym autor wymienia rzeczownik *konsumpcja*, objaśniając

go jako ‘spożycie, zużywanie’, dawniej ‘choroba zżerająca, wyniszczająca organizm’, zwłaszcza ‘suchoty’, z łac. *cōnsūptiō* ‘zużycie, spożycie, zniszczenie’ (nomen actionis od *cōsumere*). W słowniku Bańkowskiego występuje hasło *konsumpcja*, -cyja z objaśnieniem, że jest ono notowane od II połowy XVIII wieku w znaczeniu ‘suchoty’, a także może dotyczyć choroby roślin, a od II połowy XIX wieku jako ‘zużywanie, spożywanie’. Bańkowski wskazuje na zapożyczenie tego słowa z łacińskiego *consūptio* ‘zużywanie, spożywanie, niszczenie’, które opatrzone kwalifikatorem *med.* może także dotyczyć długotrwałej choroby, a łaciński rzeczownik wywodzi od czasownika *consūmere* part. *consūptus*; zwraca też uwagę, że sporadycznie występuje ono w języku polskim w postaci *konsumcja* (bez -p-), co wywodzi z niemieckiego *Konsumtion* i porównuje z włoskim *consumazione*. Wspomina też o dawniejszej formie *konsumacja*. Drugim hasłem, które opracował Bańkowski, jest *reasumpcja* w znaczeniu ‘wznowienie czynności urzędowych (sejmu, trybunału itp.)’. Wiesław Boryś (2005: 7) pomija omawiane hasło, co wyjaśnia we *Wstępie*, pisząc:

Do słownika weszły przede wszystkim wyrazy rodzime oraz wybrane zapożyczenia z innych języków, głównie zapożyczenia wczesne, średniowieczne, które nieraz dla użytkownika języka polskiego nie mają znamion wyrazu obcego pochodzenia. Zamieszczone są także wybrane zapożyczenia późniejsze, zwłaszcza z innych języków słowiańskich, które mogłyby uchodzić za wyrazy rodzime. Powodem umieszczenia w słowniku nowszych zapożyczeń bywa też homonimia z wyrazem innego pochodzenia, zwłaszcza z wyrazem rodzimym. Inne, liczne w dzisiejszej polszczyźnie zapożyczenia może czytelnik znaleźć w każdym z dostępnych słowników wyrazów obcych.

Podobnie hasło to nie występuje w słowniku Witolda Mańczaka (2017: V), który informuje w Przedmowie: „Dobór haseł przejąłem ze słownika Borysia, z tym, że niektóre hasła pominąłem, a inne dodałem. Haseł w słowniku Borysia jest 4 600, a w niniejszym ich jest nieco więcej”. W słowniku Krystyny Długosz-Kurczabowej (2008) nie ma hasła *subsumpcja* ani nie ma go także w indeksie, natomiast w objaśnieniach w artykule hasłowym *konsumpcja* autorka leksykonu pisze, iż jest to zapożyczenie z łaciny, oraz wymienia podobne zapożyczenia w językach: angielskim – *consumption*, francuskim – *consomption* i niemieckim – *Konsumtion*. Ponadto zwraca uwagę na etymologiczne pokrewieństwo polskich wyrazów: *presumpcja*, *reasumpcja* i *reasumować*. Te wszystkie polskie wyrazy znajdują się w indeksie wspomnianego słownika.

Hasło to pojawia się jednak w słownikach wyrazów obcych. Występuje ono na przykład w *Słowniku wyrazów obcych* PWN pod redakcją Jana Tokarskiego (SWO 1980) w formie *subsumcja* <sub + łac. *sumo* = biorę > log. a) ‘podporządkowanie pojęcia mniej ogólnego pojęciu bardziej ogólnemu’, b) ‘operacja tworzenia złożonych orzeczników i relacji, rezultat tej czynności’. W dwu innych, nowszych, a zarazem dużych słownikach wyrazów obcych to hasło zostało natomiast odnotowane w tej samej formie, ale jako wyraz pochodzenia angielskiego: *subsumcja* log. ‘podporządkowanie pojęcia mniej ogólnego pojęciu bardziej ogólnemu’ <ang. *subsumtion*> (SWO 1999), *subsumcja* -cji, ż, blm | log. ‘podporządkowanie pojęcia mniej

ogólnego pojęciu bardziej ogólnemu' <ang. *subsumtion*> (WSWO). Warto zauważyć, że w obu leksykonach podano niepoprawnie formę angielską, która brzmi *subsumption* (zob. uwagi niżej). W mniejszych słownikach wyrazów obcych, na przykład w *Słowniku wyrazów obcych PWN z przykładami i poradami* (SWO 2014) opracowanym przez Lidię Drabik, hasło to, jako rzadko używane, nie występuje. Wydaje się, że często pojawiające się we współczesnych słownikach wyrazów obcych nieprawidłowe przypisywanie pochodzenia angielskiego jednostkom leksykalnym powstałym na bazie języków klasycznych (w omawianym przykładzie łaciny) jest rezultatem statusu angielszczyzny w dobie współczesnej (por. np. Mańczak-Wohlfeld 2017). O mylnym przypisaniu pochodzenia angielskiego wyrazowi *subsum(p)cja* świadczy zarówno odnotowanie go w średniowiecznej łacinie używanej na ziemiach polskich, jak i jego opis w *The Oxford English dictionary* (1989/1991), najobszerniejszym słowniku języka angielskiego, który wiele uwagi poświęca etymologii: w hasle *subsumption* po przedstawieniu wymowy znajdujemy informację, iż wyraz ten został zaadaptowany z nowożytnej łaciny: *subsumptio*, *-onem*, rzecz. czasownikowy *subsumere* i stąd *SUBSUME*, czyli 'podciągać kogoś/coś pod coś; zaliczać kogoś/coś do czegoś'. Ponadto słownik oksfordzki podaje dwa znaczenia odnotowane również w polszczyźnie, czyli odnoszące się do logiki i prawa, a także, co jest cechą charakterystyczną dla tegoż leksykonu, daty pierwszych użycí ilustrowane autentycznymi tekstami. W pierwszym znaczeniu najstarszy przykład pochodzi z 1651 roku, a w drugim – z 1652 roku.

Reasumując, należy stwierdzić, że łaciński rzeczownik *subsumptio* motywowany łacińskim czasownikiem *sumo*, *-ere*, *sumpsi*, *sumptum* oraz przedrostkiem *sub-*, wyrażającym w tym wypadku 'podwładność' (SŁP: 236), był w użyciu na ziemiach polskich, jak to wykazano powyżej, od średniowiecza. Polski leksem *subsumpcja* jest zapożyczeniem z języka łacińskiego i choć jak na razie nie zostało to odnotowane, mógł zostać zapożyczony z łaciny do języka polskiego jako *subsumpcyja*, czyli jako rzeczownik odpowiadający notowanemu w internetowej edycji indeksu haseł SPXVI czasownikowi *subsumować*, podobnie jak wymienione w SPXVI leksemy *presumpcyja* i *presumować*. W tej właśnie formie, gdyż w łacinie spółgłoska *p* – pojawiająca się między spółgłoskami *ms*, stąd *mps* w formie perfectum, oraz *mt*, stąd *mpt* w participium – występuje jako wtórny eufoniczny mający ułatwić wymowę (Samolewicz 1930: 20). W okresie między końcem XVII a początkiem XIX wieku formant *-cyja* przechodzi w *-cja*. W swil wyrazy o podobnej budowie kończą się na *-sumpcja*. *Subsumcja* natomiast jest tak zwanym zapożyczeniem wtórnym z języka niemieckiego, gdzie występuje w postaci *Subsumtio*, bez wstawnego *p*. Z tego wynika, że w języku polskim prawidłowa jest forma *subsumpcja*, wywodząca się, powtórzmy raz jeszcze, z łaciny.

Bibliografia

- Bańkowski A. 2000: *Etymologiczny słownik języka polskiego*, t. 1–2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
 Bańkowski A. 2014: *Etymologiczny słownik mowy polskiej*, t. 3, cz. 1, Linguard, Częstochowa.
 Boryś W. 2005: *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków.
 Brückner A. 1927: *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Anczyc i sp., Kraków.

- Długosz-Kurczabowa K. 2008: *Wielki słownik etymologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Elektroniczny Korpus Tekstów Polskich z XVII i XVIII wieku (do 1772 r.), red. W. Gruszczyński (online: <https://korba.edu.pl>, dostęp: 3 czerwca 2020).
- Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku*, red. W. Gruszczyński (online: <https://xvii-wiek.ijp.pan.pl>, dostęp: 3 czerwca 2020).
- Grzegorzczkova R., Laskowski R., Wróbel H. (red.) 1984: *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Indeks a tergo do Słownika języka polskiego S.B. Lindego*, red. W. Doroszewski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1965.
- L: Linde S.B., *Słownik języka polskiego*, t. 1–6, wyd. 2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Lwów 1854–1860 [reprint 1951, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa].
- Łoś J. 1927: *Gramatyka polska. Część III. Odmienność (fleksja) historyczna*, Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów–Warszawa–Kraków.
- Mańczak W. 2017: *Polski słownik etymologiczny*, Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- Mańczak-Wohlfeld E. 2017: *On the etymology of Anglicisms in Polish dictionaries*, [w:] M. Németh, B. Podolak, M. Urban (red.), *Essays in the history of languages and linguistics. Dedicated to Marek Stachowski on the occasion of his 60th birthday*, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 423–432.
- Moszyńska D. 1975: *Morfologia zapożyczeń łacińskich i greckich w staropolszczyźnie*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.
- The Oxford English dictionary*, red. J.A. Simpson, E.C.S. Weiner, t. 1–20, Clarendon Press, Oxford 1989/1991 [wyd. 2/reprint z poprawkami].
- Samolewicz Z. 1930: *Gramatyka łacińska*, cz. 1, Książnica, Atlas, Lwów–Warszawa 1930.
- SIJP: *Słownik ilustrowany języka polskiego*, red. M. Arct, Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa 1929.
- SJPDor: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. 1–4, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1958–1962, t. 5–10 i suplement, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1963–1969.
- SJPDun: *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Wilga, Warszawa 1996.
- SJPSzym: *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 1–3, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978–1981.
- Sławski F. 1952–1982: *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. 1–5, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego, Kraków.
- śŁŚP: *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, red. M. Rzepiela, t. 8, z. 11, Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków 2021 (w druku).
- śŁP: *Słownik łacińsko-polski, 1959–1979*, red. M. Plezia, t. 1–5, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SPXVI: *Słownik polszczyzny XVI wieku*, red. M.R. Mayenowa (t. 1–34), K. Mrowcewicz (t. 35–38), t. 1–22, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków 1966–1994, t. 23–38, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN, Warszawa 1995–2020.
- sstp: *Słownik staropolski*, red. S. Urbańczyk, t. 1–9, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, Wrocław–Warszawa–Kraków 1953–1987, t. 10–11, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 1988–2002.
- sstps: *Słownik staropolski. Suplement cz. I (verba absentia)*, red. E. Deptuchowa, Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków 2014.
- sw: *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. 1–8, nakładem prenumeratorów i Kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1900–1927 (online: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/publication?id=254>) (Słownik warszawski).
- swil: *Słownik języka polskiego*, t. 1–2, wyd. staraniem i kosztem M. Orgelbranda, Wilno 1861 (online: <http://eswil.ijp.pan.krakow.pl/>) (Słownik wileński).
- SWO 1980: *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.
- SWO 1999: *Słownik wyrazów obcych. Wydanie nowe*, red. E. Sobol, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- SWO 2014: *Słownik wyrazów obcych PWN z przykładami i poradami*, opr. L. Drabik, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2014.
- USJP: *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 1–4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.
- WSJP PAN: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Żmigrodzki (online: <http://wsjp.pl>, dostęp: 16 marca 2020).
- WSWO: *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, red. M. Bańko, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

Summary

On the forms of the lexeme *subsumpcja* ('subsumption') and some cognate words

Keywords: *subsumpcja* ('subsumption'), Polish lexicons, etymological dictionaries of Polish, dictionaries of foreign words, *Oxford English dictionary*.

The aim of this article is to present different views on the forms of the lexeme *subsumpcja* ('subsumption') and some cognate words found in Latin lexicons, the most influential dictionaries of the Polish language, Polish etymological lexicons and dictionaries of foreign words as well as *The Oxford English dictionary*. It is concluded that the correct form of the word is *subsumpcja* and it is of Latin origin.